

**การสำรวจบุกเบิกแนวเส้นทาง
และการก่อสร้างทางหลวงแผ่นดิน
ในยุคแรก**

*Surveys for new routes
and Constructing National Highways*

ลูกหาบของคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนฝ่ายสยาม เดินทางจากเมืองอุตรดิตถ์ไปยังเมืองแพร่ บริเวณศาลาที่พักระหว่างทางเขาพลึงกับบ้านแม่พวก อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ปี 2448

*Porters of the Siamese Boundary Commission at a rest house
between Khao Phlung and Ban Mae Phuak,
Amphoe Denchai, Phrae, en route between Uttaradit and Phrae.*

*The photograph was taken in 1905,
before there was any highway.*

Credit : Thongchai Likhitphonsawan

ศาลาที่พักระหว่างทางเขาพลึงกับบ้านแม่พวก อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ จุดพักแรมของเส้นทางเดินเท้าระหว่างหัวเมืองในอดีต ปี 2448

*The rest house between Khao Phlung and Ban Mae Phuak,
Amphoe Denchai, Phrae, en route between Uttaradit and Phrae.
The photograph was taken in 1905, before there was any highway.*

Credit : Thongchai Likhitphonsawan

ขบวนช้าง ม้า และบรรดาสูกหาบของคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนฝ่ายสยาม ขณะเดินเท้าข้ามลำน้ำขนาดเล็ก
ที่ยังไม่มีสะพานให้สัญจร ใน ระหว่างเดินทางจากเมืองน่าน ไปยังเมืองเชียงคำ ปี 2448

*The caravan of elephants, horses, and porters
of the Siamese Boundary Commission crossing
a stream, en route between Nan and Chiang Kham in 1905
Credit : Thongchai Likhitphonsawan*

การเดินทางของคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนฝ่ายสยามขณะเดินทางข้ามลำน้ำขนาดเล็กที่ยังไม่มีสะพานให้สัญจร ในระหว่างเดินทางจากบ้านปงไปยังเมืองเชียงคำ
ปี 2448

*Siamese Boundary Commission crossing a small river,
en route between Ban Pong and Chiang Kham in 1905*

Credit : Thongchai Likhitphonsawan

การเดินทางของคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนฝ่ายสยาม ขณะเดินทางข้ามลำน้ำที่มีระดับน้ำลึก โดยดัดแปลงเรือขนาดเล็ก 2 ลำต่อขนานกันเป็นแพใช้บรรทุกสัมภาระของคณะเดินทาง ในระหว่างเดินทางจากเมืองเชียงคำไปยังเมืองเชียงของ ปี 2448

*Siamese Boundary Commission crossing a river, between Chiang Kham
and Chiang Khong, using two boats that were tied up into a raft that could carry
the men and their luggages. in 1905*

Credit : Thongchai Likhitphonsawan

สะพานเรือค คือ สะพานชั่วคราว ทำด้วยไม้ไผ่ ใช้ข้ามลำน้ำแห่งหนึ่ง ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นสะพานข้ามลำน้ำที่ไม่มีความลึกมาก
รองรับการเดินเท้า หรือกองเกวียนบนเส้นทาง ระหว่างตัวเมืองนครพนม กับอำเภอธาตุพนม ปี พ.ศ.2474

A bridge made of bamboo slats over a river in Amphoe That Phanom, Nakhon Phanom.

Such bridges were built to cross shallow rivers for people or bullock cart caravans. The photograph was taken in 1931

Credit: Thongchai Likhitphonsawan

แพบรรทุกรถยนต์ข้ามลำน้ำแห่งหนึ่งบนเส้นทางระหว่างอำเภอยโสธร (ในขณะนั้น)
กับจังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันคือทางหลวง หมายเลข 23 ถนนแจ้งสนิท) ปี 2492

โดยนายแพทย์ชม เทพยสุวรรณ อดีตอธิบดีกรมควบคุมโรคติดต่อ

*A raft carrying a truck or an omnibus crossing over a river,
en route between Amphoe Yasothon and Ubon Ratchathani, on present-day Highway 23,
Chaeng Sanit Road. The photograph was taken in 1949
by Dr Chom Thephayasuwan, Director of the Department of Infectious Disease Control.
Credit : Dr. Chom Thephayasuwan*

แพบรรทุกรถยนต์ข้ามลำห้วยโมง อำเภอกำบ่อ จังหวัดหนองคาย บนเส้นทางสายหนองคาย – ศรีเชียงใหม่ (ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 211)

ในการสำรวจเส้นทางของกองทางภาคอีสาน เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2483

A raft carrying an automobile crossing Huay Mong, a small river in Amphoe Tha Bo, Nong Khai, on Nong Khai – Sri Chiangmai Road, present-day Highway 211, October 30, 1940.

The photograph was taken by Chao Kawilawong na Chiangmai, during the survey trip of the Northeastern Highway Division.

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ประตูปา ก.ม. 50 ทางหลวงแผ่นดินภาคเหนือ สายที่ 3 จ.ลำปาง พ.ศ. 2462

(ทางหลวงหมายเลข 1 ปัจจุบัน ลำปาง-พะเยา)

Northern State Highway No.3 at Km.50, Pratu Pha, Lampang.

The photograph was taken in 1919

Credit : Prudtipong Choetkietikul

ถนนสายโคกกลอย - พังงา เบื้องหลังคือเขาช้าง ย่านวังหม้อแกง อำเภอเมืองพังงา เป็นถนนทางหลวงสายแรกๆ ของภาคใต้ สร้างขึ้นก่อน พ.ศ. 2480 เชื่อมระหว่างตัวเมืองพังงากับท่าปูน ต่อมาเมื่อมีการสร้างทางหลวงสายสุราษฎร์ธานี - ตะกั่วป่า - ท่าปูน จึงได้เชื่อมต่อกับถนนสายโคกกลอย - พังงา กลายเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงหมายเลข 4 คือ ถนนเพชรเกษมในปัจจุบัน

ถ่ายเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2481

Khokkloi - Phangnga Road at Wang Mo Kaeng, Phangnga, with Khao Chang in the background. Constructed before 1940s, linking Phangnga with Tha Nun, the road was one of the first highways in the South. The photograph was taken on January 9, 1939.

Subsequently, the Surat Thani - Takua Pa - Thanun Highway was constructed and joined with Khokkloi - Phangnga Road, all of which became National Highway No.4, or present-day Phet Kasem Road

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

เส้นทางสัญจรดั้งเดิมก่อนการตัดถนนสายเมืองเลย - ด่านซ้าย
คือสภาพเส้นทางที่ผู้คนใช้เดินทางกันมาแต่เดิมก่อนการตัดถนนชนิดมาตรฐาน
เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ในท้องถิ่นห่างไกล ถ่ายเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2482
The original road before the construction of Loei - Dan Sai Road.
The photograph was taken on January 19, 1940 Such was the state of typical,
vernacular roadways prior to the construction
of modern, standard highways
Credit : เจ้าภาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

สภาพเส้นทางสัญจรหรือทางเกวียนในพื้นที่อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา
ก่อนการตัดถนนเพชรเกษมเมื่อ พ.ศ. 2495
The road, or bullock-cart pathway in Amphoe Takua Pa,
Phangnga, prior to the construction of Phet Kasem Road in 1952

เหมืองแร่ในอำเภอธารโต จังหวัดยะลา

ตั้งอยู่บนเส้นทางการก่อสร้างถนนสายยะลา - ธารโต - เบตง

(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 410) ถ่ายเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481

*The mine at Amphoe Than To, Yala, on the Yala - Than To - Betong Road,
or present-day Highway No.410.*

*The photograph was taken on November 25, 1939 ,
when the road was under construction.*

Credit : เจ้าภาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

คณะนายช่างกองทาง (ต่อมาคือกรมทางหลวง)

ทำการสำรวจพื้นที่และเส้นทางเพื่อสร้างถนนสายนครพนม - ราชพนม โดย

ใช้ม้าเป็นพาหนะ ถ่ายเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2481

*Engineers of the Department of Ways, present-day Department of Highways,
on horseback, surveying for the Nakhon Phanom - That Phanom Road.*

July 10, 1938

เกวียนของคณะพ่อค้าบนเส้นทางสัญจรสายเดิมก่อนการตัดถนนสายขอนแก่น - ชุมแพ
เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2483

Caravan of merchants' bullock-carts on the original road.

*The photograph was taken in November, 1940 ,
prior to the construction of Khon Kaen - Chum Phae Road, during the survey*

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ขบวนเกวียนของคณะพ่อค้าบนเส้นทางสัญจรสายเดิม
ก่อนการตัดถนนสายขอนแก่น - ชุมแพ
เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2483

Caravan of merchants' bullock-carts on the original road.

*The photograph was taken in November, 1940 ,
prior to the construction of Khon Kaen - Chum Phae Road,
during the survey*

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

รถยนต์ของกองทาง (กรมทางหลวง) ที่ใช้ในการกิจการสำรวจบุกเบิกสร้างเส้นทางในพื้นที่ดงพญาเย็น
จังหวัดนครราชสีมา (ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 205 ชัยบาดาล – นครราชสีมา ถนนสุรนารายณ์)

ถ่ายเมื่อวันที่ 28 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2483

*The automobile that was used by the engineers of the Department of Ways, present-day
Department of Highways, during the survey of a road through Dong Phrayayen
(present-day Highway No.205, Chaibadan – Nakhon Ratchasima, or Suranarai Road).*

The photograph was taken on December 28, 1940,

Credit : เจ้าภาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ขบวนช้างของคณะนายช่างกองทางภาคอีสานในการสำรวจเส้นทางที่ประสบอุทกภัย
ที่จังหวัดนครราชสีมา เมื่อ พ.ศ. 2486

*The engineers of the Northeastern Section and their elephant caravan during the 1943
survey of a flooded road in Nakhon Ratchasima*

Credit : เจ้าภาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การใช้งานช้างช่วยถางทางในพื้นที่ตำบลดงลาน อำเภอสีขอม
ระหว่างการสร้างเส้นทางขอนแก่น - เลย
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 201 ถนนมลิวรรณ)
ถ่ายเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2484

*Elephants clearing up the forest at Tambon Dong Lan,
Amphoe Sichomphu, for the construction of Khon Kaen - Loei Road,
present-day Highway No.201, Maliwan Road.*

Credit : เจ้าภาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

คณะนายช่างและรถงานของกองทางภาคอีสาน ขณะสำรวจพื้นที่ระหว่างจังหวัดนครราชสีมากับชัยภูมิ เพื่อสร้างเส้นทางสายนครราชสีมา -หนองบัวโคก (ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงหมายเลข 205 ถนนสุรนารายณ์) ถ่ายเมื่อวันที่ 23 - 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2482
The engineers of the Northeastern Section, Department of Ways, during their survey of the area between Nakhon Ratchasima and Chaiyaphum to construct the Nakhon Ratchasima - Nong Bua Khok Road, nowadays a part of Highway No.205, Suranarai Road. The photograph was taken on May 23 - 24, 1939, Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ทางหลวงแผ่นดินสายมุกดาหาร - นครพนม (ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 212 ถนนชยางกูร) บริเวณภูหินขันใกล้กับตัวเมืองมุกดาหาร เป็นการสร้างถนนอย่างสมัยใหม่ที่มีแนวถนนชัดเจน ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2481
Mukdahan - Nakhon Phanom State Highway, present-day Highway No.212, Chayangkun Road, at Phu Hin Khan, near Mukdahan. Showing the construction of modern highway with clearly-defined boundaries, the photograph was taken on January 10, 1939 Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การใช้แรงงานคนเพื่อปรับหน้าดินขึ้นรูปคันทางในการสร้างเส้นทางสายมุกดาหาร - นครพนม
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 212 ถนนชยางกูร)
เป็นการสร้างถนนอย่างสมัยใหม่ยุคบุกเบิกในพื้นที่ห่างไกล
ถ่ายเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2481

*The use of manual labour shaping up the earthwork in the construction of Mukdahan - Nakhon Phanom State Highway,
present-day Highway No.212, Chayangkun Road. The photograph was taken on January 10, 1939*

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

คนงานกำลังปรับดินทำพื้นถนนที่บ้านเจ็วเ่ว ในการสร้างเส้นทาง สายชัยบาดาล - นครราชสีมา
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 205 ถนนสุรนารายณ์)

ถ่ายระหว่าง วันที่ 22 - 27 กันยายน พ.ศ. 2482

*Laborers shaping up the earthwork in the construction of Chaibadan - Nakhon Ratchasima Road,
present-day Highway No.205, Suranarai Road.*

The photograph was taken during September 22 - 27, 1939

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

คนงานกับเกวียนบรรทุกดินสำหรับปรับพื้นถนนทางหลวงสายมหาสารคาม - กาฬสินธุ์
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 213 ถนนถิ่นานนท์)

ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2481

*Laborers using a bullock-cart levelling up the surface of Mahasarakham - Kalasin Road,
present-day Highway No.213,*

Thinanon Road. The photograph was taken on January 15, 1939

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

คนงานกำลังปรับพื้นดินในการสร้างเส้นทางสายมหาสารคาม - กาฬสินธุ์
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 213 ถนนถิ่นานนท์)

ถ่ายเมื่อ วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2481

*Laborers shaping up the earthwork in the construction of Mahasarakham - Kalasin Road,
present-day Highway No.213, Thinanon Road.*

The photograph was taken on January 15, 1939

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

แรงงานหญิงชาวบ้านที่มาทำงานดินในการสร้างเส้นทางสายมหาสารคาม - กาฬสินธุ์
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 213 ถนนทินานนท์)
ถ่ายเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2481

*Female laborers doing the earthwork for the construction of Mahasarakham - Kalasin Road,
present-day Highway No.213, Thinanon Road.
The photograph was taken on January 15, 1939
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่*

การขนย้ายหินดานที่นำมาเรียงเป็นพื้นถนนในเส้นทางสายอุดรธานี - สกลนคร
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 22 ถนนนิตโย)
ถ่ายเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2481

*Moving the broken rocks for the construction of Sakon Nakhon - Nakhon Phanom Road,
present-day Highway No.22, Nittayo Road.
The photograph was taken on January 29, 1939
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่*

การทดลองลาดยางมะตอยในการสร้างถนนที่ตัวอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น
 ถ่ายเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2484

*An experiment in paving the road with asphalt,
 Amphoe Ban Phai, Khon Kaen. The photograph
 was taken in June 1941*

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การสำรวจส่องกล้องของนายช่างกองทางกรมทางหลวง
 ในการสร้างสะพานข้ามลำน้ำเชิญ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น บนเส้นทางสายขอนแก่น - เลย์
 (ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงหมายเลข 12 ถนนมลิวรรณ)
 ถ่ายเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2484

*The engineers of the Department of Ways using a theodolite
 in the topographical survey of the Khon Kaen - Loei Road,
 present-day National Highway No.12, Maliwan Road,
 for the construction of a bridge over Choen River,
 Amphoe Nong Rua, Khon Kaen. The photograph was taken in October 1941*
 Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

แรงงานหญิงที่มาใช้แรงงานในการก่อสร้างเส้นทางสายมุกดาหาร - นครพนม (ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 212 ถนนชยางกูร)

ถ่ายเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2481

Female laborers in the construction of Mukdahan - Nakhon Phanom Road, present-day Highway No.212, Chayangkun Road, at Phu Hin Khan, near Mukdahan.

The photograph was taken on January 11, 1939

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การปูพื้นหินกรวดบดแน่นโดยรถดขนาดใหญ่
ก่อนการลาดยางมะตอย ในการสร้างเส้นทาง
สายชัยบาดาล - นครราชสีมา บริเวณ กม. 133
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 205 ถนนสุรนารายณ์)

ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2484

*A steamroller metaling
the road surface before asphalt paving,
in the construction of
Chaibadan - Nakhon Ratchasima Road,
present-day Highway*

No.205, Suranarai Road.

*The hotograph was taken at Km.133,
in 1941*

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การปูพื้นหินกรวดบดแน่นโดยรถดขนาดใหญ่ก่อนการลาดยางมะตอย
ในการสร้างเส้นทางสายชัยบาดาล - นครราชสีมา บริเวณ กม. 133
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 205 ถนนสุรนารายณ์) ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2484

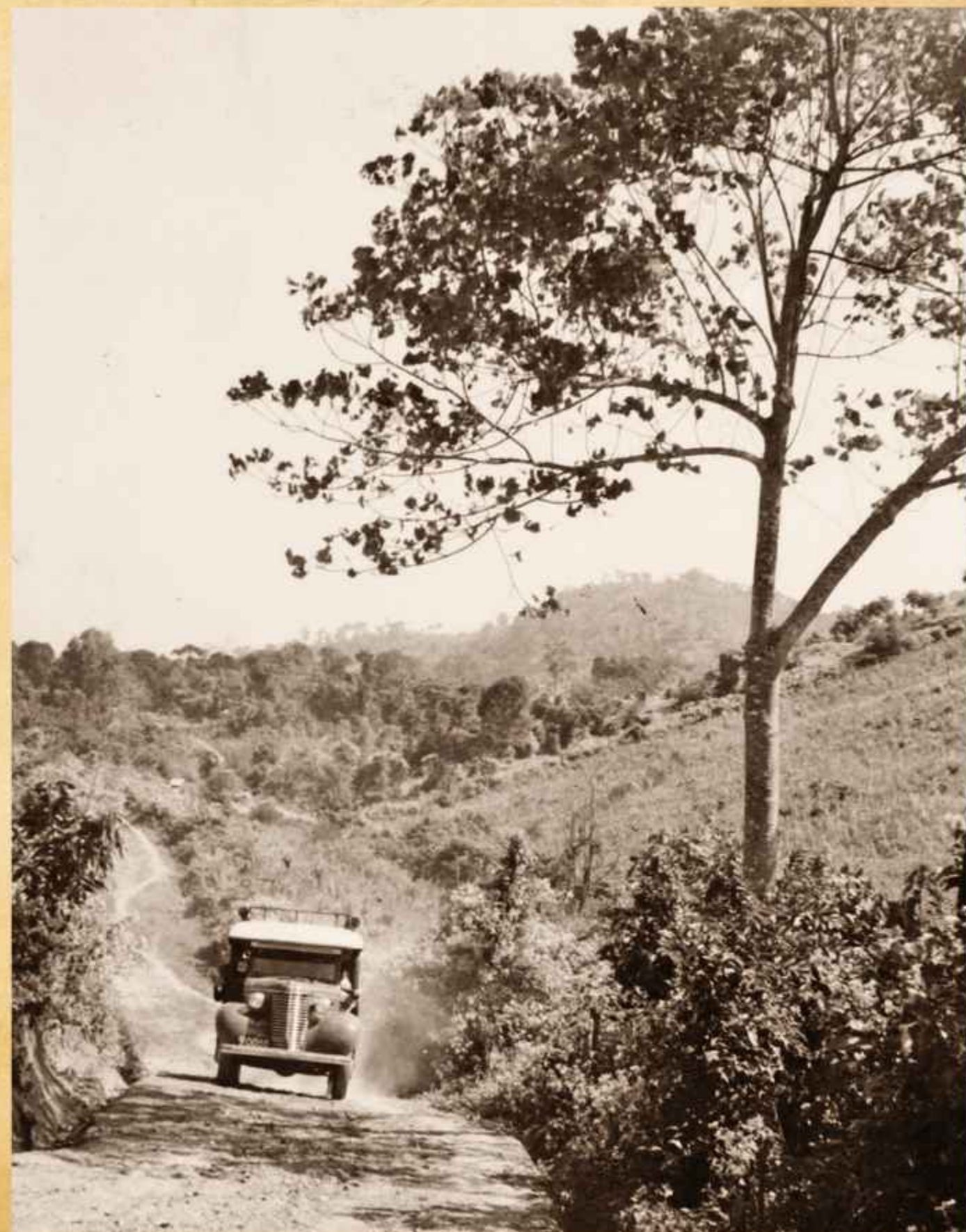
*A steamroller metaling the road surface before asphalt paving,
in the construction of Chaibadan - Nakhon Ratchasima Road,
present-day Highway No.205, Suranarai Road.*

The hotograph was taken at Km.133, in 1941

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การวางหินเรียงเป็นพื้นถนนสายขอนแก่น - ศรีฐาน (ภูกระดึง)
บริเวณกิโลเมตรที่ 27 - 28 ถ่ายเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2482
*Broken rocks placed as foundation for the Khon Kaen - Si Than (Phu Kradung)
Road at Km.27 - 28. The photograph was taken on January 1, 1940*
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

รถงานของกองทางภาคอีสาน กรมทางหลวง ขณะแล่นบนถนนสายเลย - ด่านซ้าย
ถ่ายเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2482
*Northeastern Section's truck rolling on Loei - Dan Sai Road.
The photograph was taken on December 19, 1940*
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การใช้รถขุดขนาดใหญ่ชนิด *Drag Line* ในการสร้างถนนสายยะลา - เบตง
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 410 ถนนสุขยางค์)
เป็นเส้นทางข้ามคาบสมุทรมลายูที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดปัตตานีฝั่งอ่าวไทยกับรัฐปีนังฝั่งทะเลอันดามัน
ถ่ายเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481

*A dragline excavator was used in the construction of earthwork
for Yala - Betong Road, present-day National Highway No.410,
Sukkhayang Road, a major highway connecting Pattani
on the Gulf of Thailand with Penang on the Andaman Sea.*

The photograph was taken on November 25, 1938

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ถนนสายสุรินทร์ - ชองจอม บริเวณชองจอม กม.75 - 76 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดสุรินทร์
เป็นถนนทางหลวงสายแรกของพื้นที่อีสานใต้ เริ่มต้นจากสถานีรถไฟสุรินทร์ไปสิ้นสุดที่ชองจอมบนเทือกเขาพนมดงรัก
เชื่อมต่อกับถนนในดินแดนอินโดจีน (ต่อมาคือประเทศกัมพูชา)

ถ่ายเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2484

Surin - Chong Chom Road at Chong Chom, Surin, Km.75 - 76.

The first highway in Southern Isan,

*the road began at Surin Station, and ended at Chong Chom,
on Dangrek Mountain. The photograph was taken on August 14, 1941*

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ถนนสายยโสธร - เขมราฐ (ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 202 ถนนอรุณประเสริฐ)
บริเวณบ้านบุง อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันคือจังหวัดอำนาจเจริญ)
ถ่ายเมื่อราดยางมะตอยแล้วเสร็จในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2483
*Yasothon - Khemmarat Road, present-day Highway No.202,
Arunprasert Road, at Ban Bung. The photograph was taken in May 1940
by Chao Kawilawong na Chiangmai, when asphaltting was finished*
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ถนนสายท่าบ่อน - ตะกั่วป่า (ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม) บริเวณบ้านท่าบ่อน ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา
บ้านท่าบ่อนเป็นที่ตั้งของท่าเรือแพขนานยนต์ท่าบ่อน ส่วนท่าแพขนานยนต์ฝั่งตรงข้าม มีชื่อว่า "ท่าฉัตรไชย"
หลังจากเปิดสะพานสารสิน เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2510 ท่าเรือแพขนานยนต์ก็ได้ปิดตัวลง ถ่ายเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2481
*Thanun - Takua Pa Road, present-day Highway No.4, Phet Kasem Road, at Ban Thanun,
Tambon Khokkloi, Amphoe Takua Thung, Phangnga. Ban Thanun was the location of a ferry pier opposite Chatchai Pier on the other side.
Both ferry piers were closed down after the opening of Sarasin Bridge on July 7, 1967. The photograph was taken on January 9, 1939*
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ท่าเรือแพข้ามฟากลำน้ำชี (แม่น้ำชี) ที่บ้านท่าขอนแก่น
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
(ตั้งอยู่บนเส้นทางสายมหาสารคาม – ยางตลาด
ทางหลวงหมายเลข 213 ถนนถีนานนท์)

เป็นการสัญจรข้ามลำน้ำในอดีต
ก่อนมีการสร้างสะพานขนาดใหญ่
ถ่ายเมื่อระหว่างวันที่ 24– 26 ตุลาคม พ.ศ. 2482

*Ferry landing at Ban Tha Khonyang,
Amphoe Kantharawichai, Maha Sarakham,
on Maha Sarakham – Yang Talat Road,
present-day Highway No.213, Thinanon Road.
The ferry landing was used prior
to the construction of a large bridge over Chi River.
The photograph was taken
during October 24 – 26, 1939,*

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การทำสะพานลอยน้ำข้ามลำน้ำชี (แม่น้ำชี)
ที่บ้านท่าสะแบง-บ้านท่าไคร้
อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ตั้งอยู่บนเส้นทางสายร้อยเอ็ด - ยโสธร
ทางหลวงหมายเลข 23 ถนนแจ้งสนิท)
ถ่ายเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2484

*Araft bridge over Chi River
at Ban Tha Sabaeng - Ban Tha Khrai,
Amphoe Selaphum,
Roi-Et, a part of the Roi-Et - Yasothon Road,
present-day Highway No.23,
Chaengsanit Road.*

The photograph was taken in May 1941

Credit : เจ้าภาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

๑๑๖ | 106

สะพานเบรลีย์ข้ามลำน้ำเซิน หรือลำน้ำเซิน ที่อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
(ปัจจุบันคือทางหลวงหมายเลข 12 ถนน มลิวรรณ ช่วงชุมแพ - หล่มสัก)

A Bailey Bridge over Soen River at Amphoe Chum Phae, Khon Kaen.

It was a part of Highway No.12, Maliwan Road, Chum Phae - Lom Sak section.

Bailey bridges were prefabricated steel structures that were popularly used after World War II.

The photograph was taken during the late 1950s.

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ขบวนเกวียนของคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนฝ่ายสยาม
ขณะพักแรมที่เมืองกุมภวาปี มณฑลอุดร ปี พ.ศ. 2448
*Bullock carts of the 1905 Siamese Boundary Commission resting at Kumphawapi,
Udon Administrative Circle.*

*For the vast plateau of the Northeast,
bullock carts were the popular means of transportation*

Credit : รงชัย ลิขิตพรสวรรค์

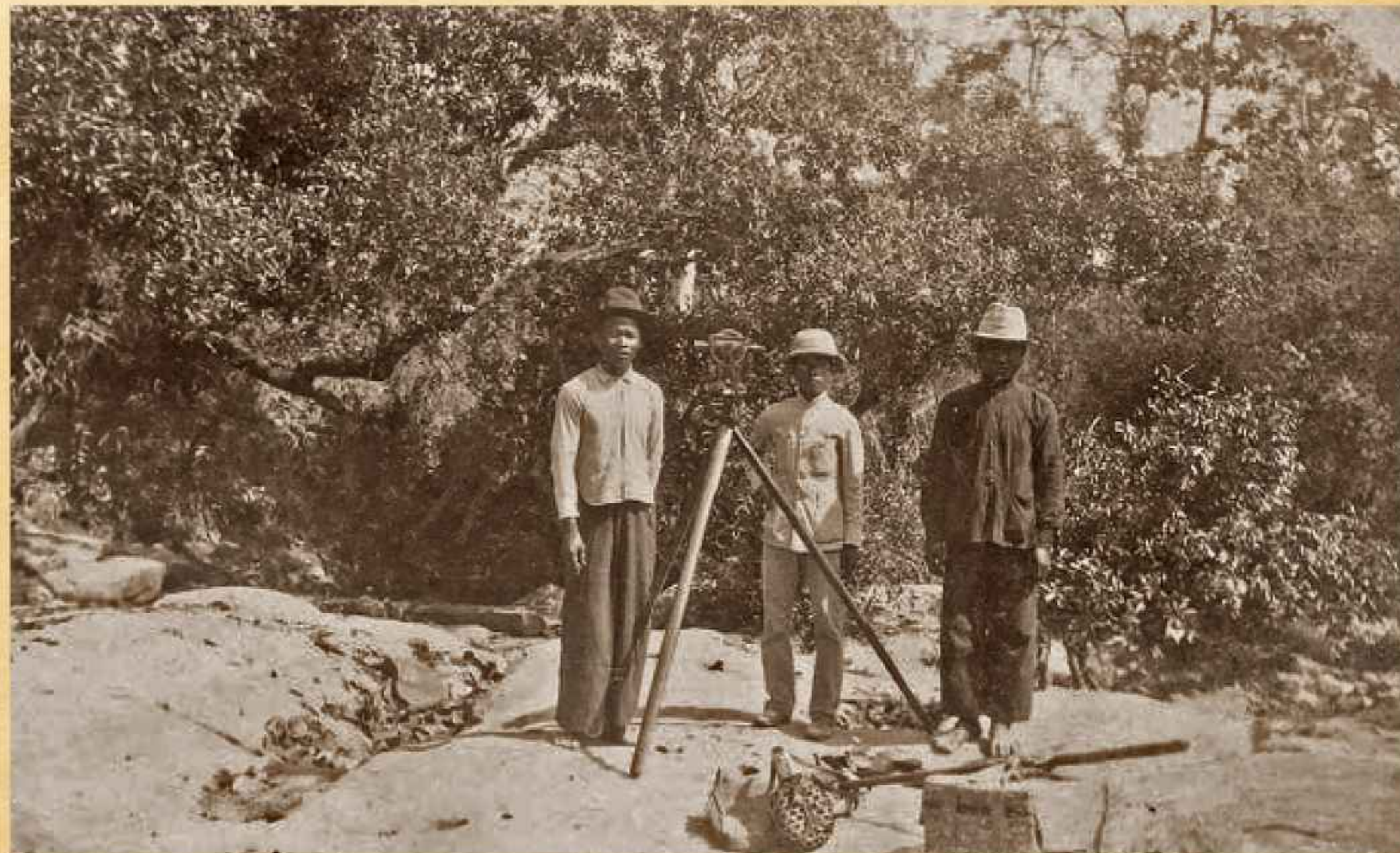
ขบวนเกวียนของคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนฝ่ายสยาม ขณะข้ามลำน้ำพอง แขวงเมืองขอนแก่น
ระหว่างเดินทางจากเมืองกุมภวาปีไปยังเมืองขอนแก่น ปี พ.ศ. 2448
*Bullock carts of the 1905 Siamese Boundary Commission crossing
Phong River in Khon Kaen during the journey from Kumphawapi to Khon Kaen*
Credit : รงชัย ลีขิตพรสวรรค์

ขบวนเกวียนของคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนฝ่ายสยาม ขณะพักแรมที่เมืองกุมภวาปี มณฑลอุดร
ปี พ.ศ. 2448
*Bullock carts of the 1905 Siamese Boundary Commission resting at Kumphawapi,
Udon Administrative Circle. For the vast plateau of the Northeast,
bullock carts were the popular means of transportation*
Credit : รงชัย ลีขิตพรสวรรค์

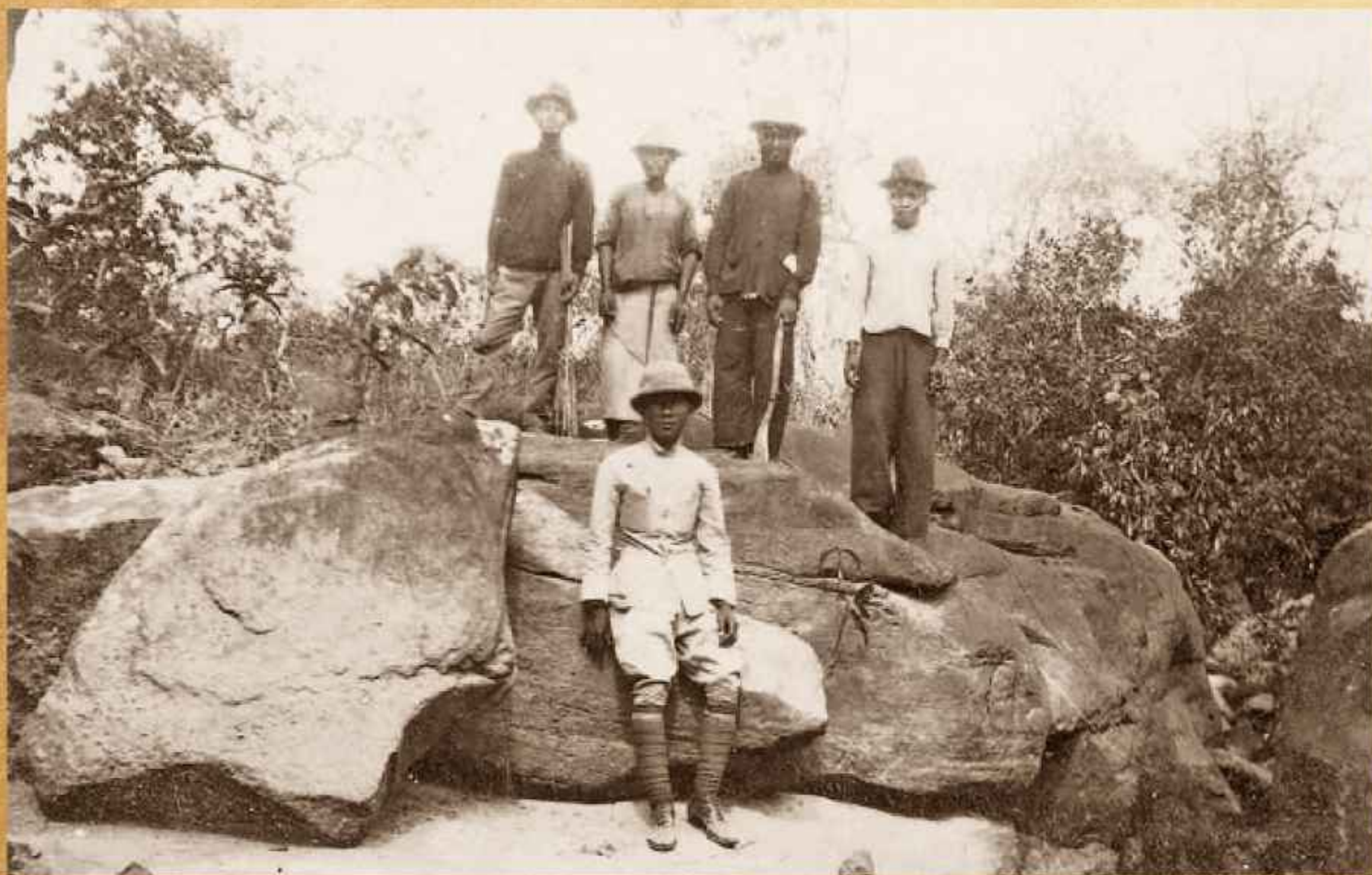
คณะสำรวจกับกล้องส่องวัดระยะทาง เส้นทางระหว่างอำเภอวารินชำราบ ถึง บ้านช่องเม็ก
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

คณะสำรวจของ ดร.โรเบิร์ต เดินทางตามทางเกวียนโบราณโดยรถบรรทุก กำลังจะข้ามแม่น้ำมูล
เส้นทางสุรินทร์ - ร้อยเอ็ด ซึ่งจะต้องผ่านทุ่งกุลาร้องไห้ในอดีต มีนาคม ปี 2483

*Reserch group crosses Mun river, at the ford along the old north and south cart road from Surin to Roi Et,
which crosses the Gula Ronghai plain. Central Korat region, northeast Thailand. March, 1940.*

Credit : Dr. Robert Larimore Pendleton

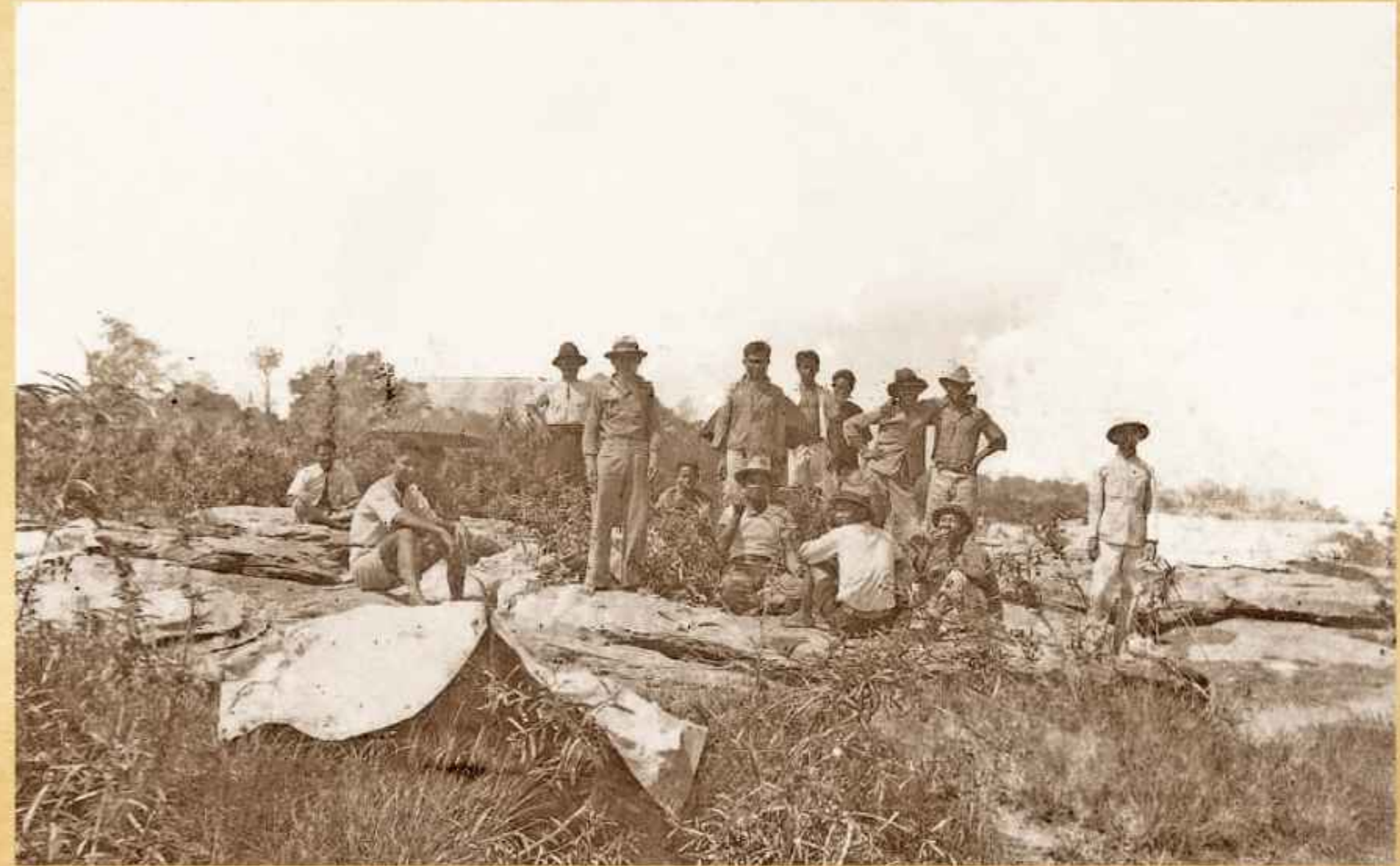
คณะสำรวจ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

รถยนต์ของคณะสำรวจขณะบรรทุกแพข้ามลำน้ำโดมใหญ่ เส้นทางระหว่างอำเภอพิบูลมังสาหารกับ
อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

คณะสำรวจทำแผนที่วารินชำราบ - ช่องเม็ก และ ลูกหาบที่เดินทางมาพักบริเวณแก่งสะพือ ริมแม่น้ำมูล
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

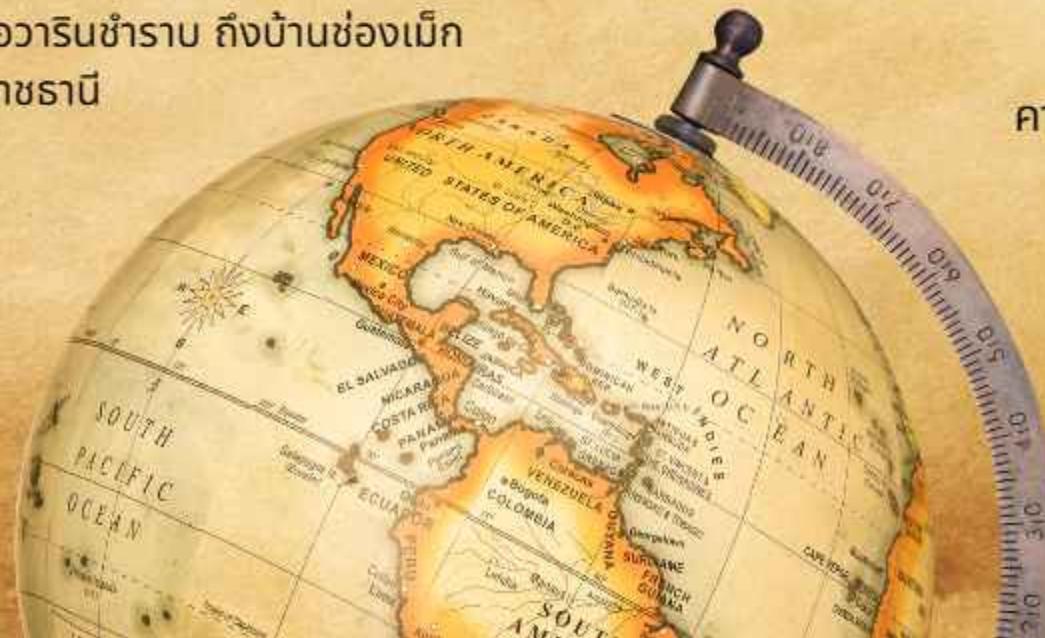
คณะสำรวจทำแผนที่วารินชำราบ - ช่องเม็ก
และลูกหาบขณะพักการเดินทางที่พลาญหินในระหว่างเส้นทาง จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

คณะสำรวจกับกล้องส่องวัดระยะทาง เส้นทางระหว่างอำเภอวารินชำราบ ถึงบ้านช่องเม็ก
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

คาราวานเกวียนของคณะสำรวจ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

หลักเขตแดนลาว (อินโดจีน) กับสยาม (หลัก RC 10) เป็นพรมแดนระหว่างบ้านวังเต่า เมืองโพนทอง
ประเทศลาว (ปัจจุบันคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว)
กับบ้านช่องเม็ก อำเภอพิบูลมังสาหาร (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอสิรินธร)จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

การเดินทางด้วยกองเกวียนของคณะสำรวจ บริเวณบ้านฝิ่งโดม
ตำบลแก่งโดม อำเภวารินชำราบ (ปัจจุบันขึ้นกับ อำเภอสว่างวีระวงศ์) จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

คณะสำรวจทำแผนที่วารินชำราบ - ช่องเม็ก และลูกหาบที่เดินทางมาพักบริเวณแก่งสะพือ
ริมแม่น้ำมูล อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

คณะสำรวจทำแผนที่วารินชำราบ - ช่องเม็ก
และลูกหาบขณะพักการเดินทางที่พลาญหินในระหว่างเส้นทาง จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

คณะสำรวจทำแผนที่วารินชำราบ - ช่องเม็ก ร่วมกันถ่ายภาพกับป้ายสถานีรถไฟวารินทร์
อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
(ต่อมา พ.ศ. 2485 จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นสถานีรถไฟอุบลราชธานี)
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

คณะตรวจราชการของพระเวชยันตรังสฤษฎ์ (นาวาเอก มุณี มหาสันตนะ) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรธิการ
ขณะหยุดพักรถและสนทนากับพ่อค้าสินค้าที่บรรทุกไว้ต่าง ในระหว่างเดินทางไปตรวจราชการที่อำเภอภูเขียว
จังหวัดชัยภูมิ และอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2482
Gp. Capt. Muni Mahasandhana visit Phu Khiao District, Chaiyaphum Province ,January 5,1939
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การบูรณะซ่อมแซมสะพานไม้ภายหลังเกิดอุทกภัย
เส้นทางสายชัยภูมิ - บัวใหญ่ ระหว่างวันที่ 8 - 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2482
Bridge Repair and Maintenance ,November 8-9,1839
Chaiyaphum - Bua Yai
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่.

การบูรณะซ่อมแซมสะพานไม้ภายหลังเกิดอุทกภัย บริเวณสะพานห้วยหนองโคก
ถนนสายชัยภูมิ - บัวใหญ่ กิโลเมตรที่ 23 ระหว่างวันที่ 8 - 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2482
Bridge Repair and Maintenance ,November 8-9,1839
Chaiyaphum - Bua Yai
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การบูรณะซ่อมแซมสะพานไม้ภายหลังเกิดอุทกภัย เส้นทางสายชัยภูมิ - บัวใหญ่
ระหว่างวันที่ 8 - 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2482

Bridge Repair and Maintenance ,November 8-9,1839

Chaiyaphum - Bua Yai

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่.

ทางจากโคกวังแร่ - ดงพญาเย็น

การสร้างเส้นทางสายนครราชสีมา - บ้านหมี่ (ถนนสุรนารายณ์)

เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2482

(นับตามระบบปฏิทินเดิม) ส่วนพื้นที่ "โคกวังแร่" เดิมเป็นส่วนหนึ่งป่าดงพญาเย็น

ปัจจุบันอยู่ในตำบลห้วยยายจิว อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

Suranarai Road ,December 4,1839

Huai Yai Chio subdistrict, Thepsathit District, Chaiyaphum Province

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

หมายเหตุ

- เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่เป็นบุตรของเจ้าราชวงศ์ (ชมชื่น ณ เชียงใหม่) กับเจ้ากรรมนิภา ณ เชียงใหม่ เมื่อครั้งเจ้าอุบลวรรณาผู้เป็นเจ้ายายเสียชีวิต เจ้ากาวิละวงศ์จึงได้ย้ายไปอยู่กับเจ้านาราศิม พระราชชายา พร้อมกับเจ้าเรณูวรรณา ณ เชียงใหม่ ที่เป็นเจ้าพี่ และเจ้าลดาคำ ณ เชียงใหม่ ธิดาเจ้าราชวงศ์ (เลาแก้ว ณ เชียงใหม่)
- เจ้ากาวิละวงศ์ได้รับการเลี้ยงดูจากเจ้านาราศิม พระราชชายา และถูกส่งไปศึกษาที่ประเทศฝรั่งเศสพร้อมกับเจ้าลดาคำ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานทุน เมื่อสำเร็จการศึกษาด้านวิศวกรรมรถไฟ จาก École nationale des ponts et chaussées ประเทศฝรั่งเศส จึงกลับมายังประเทศไทย และได้สมรสกับเจ้าศิริประกาย ณ เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2467
- เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่ เข้ารับราชการเป็นนายช่าง สังกัดกรมรถไฟหลวง พ.ศ. 2476 : ดำรงตำแหน่งนายช่างภาค กองแบบแผน กรมรถไฟหลวง และย้ายไปรับราชการกระทรวงวัง เดือนมิถุนายน 2476
- เจ้ากาวิละวงศ์รับราชการในสังกัดกรมทางหลวง ดำรงตำแหน่งนายช่างกำกับภาคอีสาน ขอนแก่น

ที่พักแบบสนามของเจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่ วิศวกรนายช่างกองทางภาคอีสาน

ในคราวมาตรวจงานสร้างทางหลวง นอนพักแรม 2 คืน ที่ห้วยวังมล ก.ม. 121

จุดพักบนเส้นทางสายนครราชสีมา - บ้านหมี่ (ถนนสุรนารายณ์) บริเวณช่องสำราญ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

เมื่อวันที่ 4 - 5 มกราคม พ.ศ. 2482

Chao Kawilawong na Chiangmai.

Suranarai Road ,January 4,5,1839

Watabaek Subdistrict, Thepsathit District, Chaiyaphum Province

Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ทางจากโคกรังแร่ - ดงพญาเย็น
การสร้างเส้นทางสายนครราชสีมา - บ้านหมี่ (ถนนสุรนารายณ์) เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2482
(นับตามระบบปฏิทินเดิม) ส่วนพื้นที่ "โคกรังแร่" เดิมเป็นส่วนหนึ่งป่าดงพญาเย็น
ปัจจุบันอยู่ในตำบลห้วยยายจิว อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ
Suranarai Road ,December 4,1839
Huai Yai Chio subdistrict, Thepsathit District, Chaiyaphum Province
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

สายดงพญาเย็น - นครราชสีมา
การบุกเบิกพื้นที่ป่าดงพญาเย็นในเขตอำเภอเทพสถิต (เดิมใน ขณะนั้นขึ้นกับกิ่งอำเภอบ้านชวน (ต่อมาคืออำเภอ
บ้านเหลื่อมรงค์) จังหวัดชัยภูมิ เพื่อสร้างเส้นทางสายนครราชสีมา - บ้านหมี่ (ปัจจุบันคือถนนสุรนารายณ์)
เมื่อ พ.ศ. 2482 - 2483 (ป่าดงพญาเย็น ในขณะนั้นยังมีพื้นที่ครอบคลุมมาถึงจังหวัดชัยภูมิ)

Suranarai Road ,1839-1940
Thepsathit District, Chaiyaphum Province
Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

ทำงานดินที่หินลับ ก.ม. 112 - 113

การปรับปรุงที่วางแนวเส้นทางสายนครราชสีมา - บ้านหมี่ บริเวณ ก.ม. 112 - 113 เมื่อ พ.ศ. 2482 - 2483 (คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 205 ถนนสุรนารายณ์ โดยใช้จุดเริ่มต้นจากตัวเมืองนครราชสีมา) ปัจจุบันคือบริเวณศาลเจ้าพ่อ หินลับ ตำบลละตะแบก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ

Hin Lap Shrine , Suranarai Road ,1839-1940

Watabaek Subdistrict, Thepsathit District, Chaiyaphum Province

Credit : เจ้าภาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การสำรวจความคืบหน้าในระหว่างการสร้างเส้นทางสาย
 สี่คิ้ว - บ้านเพชร คือเส้นทางจากอำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
 มายังตำบลบ้านเพชร อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
 ระหว่างวันที่ 31 สิงหาคม - 4 กันยายน พ.ศ. 2482

Truck of Department of Highways
 Sikhiu District - Ban Phet Subdistrict ,Bamnet Narong district
 August 31,-September 4,1939
 Credit : เจ้ากาวิละวงศ์ ณ เชียงใหม่

การเดินทางของคณะสำรวจเข้าไปในป่าโดยมีวัวเทียมเกวียนในการช่วยบรรทุกข้าวของ
 ที่จำเป็น เพนแพร่ ปี 2453

The Ox wagons trekking through the scrub
 Publication date : 1910
 Credit : Roosevelt, Theodore

ห้วยแก้ว เชียงดอยสุเทพ เชียงใหม่
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ขณะทรงเป็นผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง
สำรวจเชียงใหม่ ปี 2470
HuayKaew ,Chiangmai, 1927,
Credit : พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

วัวต่าง และ ม้าต่าง ใช้บรรทุกสัมภาระในระหว่างการเดินทาง ไปฝาง
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน
ขณะทรงเป็นผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง สำรวจเชียงใหม่ ปี 2470
The pack-bullocks ,Fang , 1927,
Credit : พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

วัวต่าง ลำน้ำแม่แตง ระหว่างเส้นทางเชียงใหม่-ฝาง

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ขณะทรงเป็นผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง สํารวจเชียงใหม่ ปี 2470

The pack-bullocks ,Mae Taeng river ,Fang-Chiangmai, 1927,
Credit : พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

วัวต่าง และ ม้าต่าง ใช้บรรทุกสัมภาระในระหว่างการเดินทาง ไปฝาง

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ขณะทรงเป็นผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง สํารวจเชียงใหม่ ปี 2470

The pack-bullocks ,Fang , 1927,
Credit : พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงฉายพระรูปที่ดอยหัวโท เชียงดาว
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ขณะทรงเป็นผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง สำรองเชียงใหม่ ปี 2470
H.R.H. Prince Purachatra Krom Phra Kampaeng Bejra ,Doi Huato ,Chiang Dao , 1927,
Credit : พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

ข้ามลำน้ำปิง บ้านปิงโค้ง เชียงดาว
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ขณะทรงเป็นผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง
สำรองเชียงใหม่ ปี 2470

Ping river ,Ban Ping Khong ,Chiang Dao , 1927,
Credit : พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

จุดพักแรมระหว่างทาง ปัจจุบันอยู่ในตำบลอ้ายนาไลย อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ปี 2448
“ศาลาปางหมื่น”

The rest house, Ai Na Lai Subdistrict, Wiang Sa District, Nan Province. 1905

Credit : ชาร์ลส์ รอบินส์ - สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ขบวนช้าง ม้า และบรรดาลูกหาบของคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนฝ่ายสยาม ขณะเดินเท้าข้ามลำน้ำขนาดเล็ก
ที่ยังไม่มีสะพานให้สัญจร ใน ระหว่างเดินทางจากเมืองน่าน ไปยังเมืองเชียงคำ ปี 2448
“ท่าข้าม แม่สวด”

ลำน้ำแม่สวด เป็นลำน้ำที่กั้นระหว่างเมืองน่านกับเมืองพะเยา มีต้นน้ำอยู่ที่ตำบลบ้านฟ้า อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
จุดที่เป็นท่าข้ามลำน้ำนี้อยู่ที่บ้านหลวง แขวงเมืองสวด ปัจจุบันคืออำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

The caravan of elephants, horses, and porters
of the Siamese Boundary Commission crossing
a stream, en route between Nan and Chiang Kham in 1905

Credit : ชาร์ลส์ รอบินส์ - สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ขบวนช้าง ม้า และบรรดालูกหาบของคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนฝ่ายสยาม
ขณะเดินเท้าข้ามลำน้ำขนาดเล็ก ที่ยังไม่มีสะพานให้สัญจร ใน ระหว่างเดินทางจากเมืองน่าน ไปยังเมืองเชียงคำ ปี 2448
“ห้วยปิงเปา” หมายถึง ลำน้ำแม่เปียงเปา ซึ่งอยู่ที่ตำบลป่าคาหลวง อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

The caravan of elephants, horses, and porters
of the Siamese Boundary Commission crossing
a stream, en route between Nan and Chiang Kham in 1905
Credit : ชาร์ลส์ รอบินส์ - สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ขบวนช้าง ม้า และบรรดาลูกหาบของคณะข้าหลวงปักปันเขตแดนฝ่ายสยาม
ในระหว่างเดินทางจากเมืองน่าน ไปยังเมืองเชียงคำ ปี 2448
The caravan of elephants, horses, and porters
of the Siamese Boundary Commission, en route between Nan and Chiang Kham in 1905
Credit : ชาร์ลส์ รอบินส์ - สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

รถยนต์ของคณะสำรวจคณะบรรทุกแพข้ามลำน้ำโดมใหญ่
เส้นทางระหว่างอำเภอพิบูลมังสาหารกับอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

หลักเขตแดนลาว (อินโดจีน) กับสยาม (หลัก RC 10) เป็นพรมแดนระหว่างบ้านวังเต่า
เมืองโพนทอง ประเทศลาว (ปัจจุบันคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว)
กับบ้านช่องเม็ก อำเภอพิบูลมังสาหาร (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอสิรินธร) จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

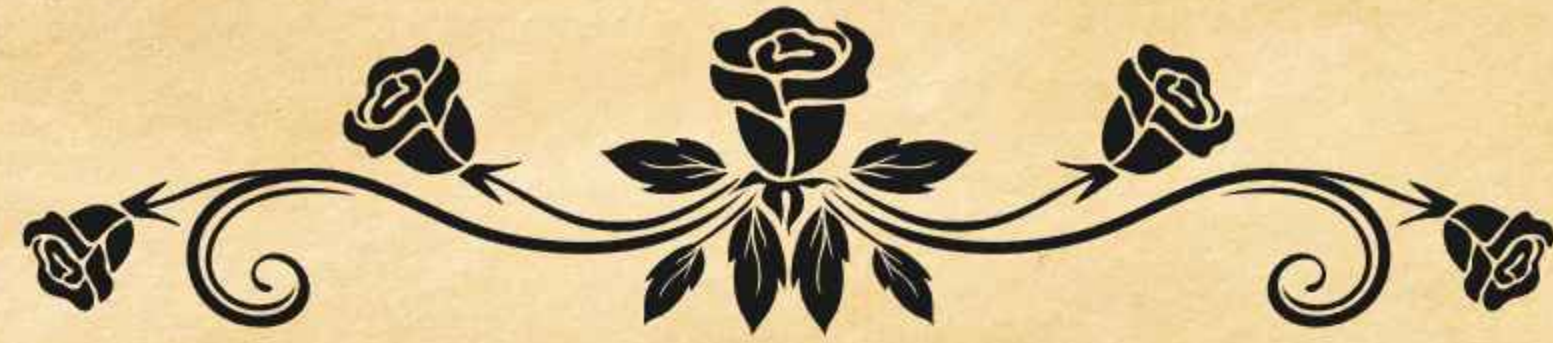

คาราวานเกวียนของคณะสำรวจ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
Credit : พันโท ดุษฎี จิตรนุสนธิ์

หลักเขตแดนลาว (อินโดจีน) กับสยาม คือหลัก RC 10 ที่ด่านช่องเม็ก
(ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี)
ปรากฏตัวอักษรด้านขวาของหลักว่า "PHI MOUN 34K 457" คือ พิบูล (พิบูลมังสาหาร)
หมายถึง ระยะทางที่จะไปตัวอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
(ตามเส้นทางเดิมก่อนการสร้างเขื่อนสิรินธร) คือ 34.457 กิโลเมตร
ปัจจุบันหลักเขตแดนนี้ถูกรื้อถอนแล้ว พ.ศ. 2473-2474
Credit : พระยาเพชรดา (สอาด ณ ป้อมเพชร)

ณะสำรวจกับกล้องส่องวัดระยะทาง เส้นทางระหว่างอำเภอวารินชำราบ ถึง บ้านช่องเม็ก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

Credit : พันโท ดุษฎี จิตตานุสนธิ์

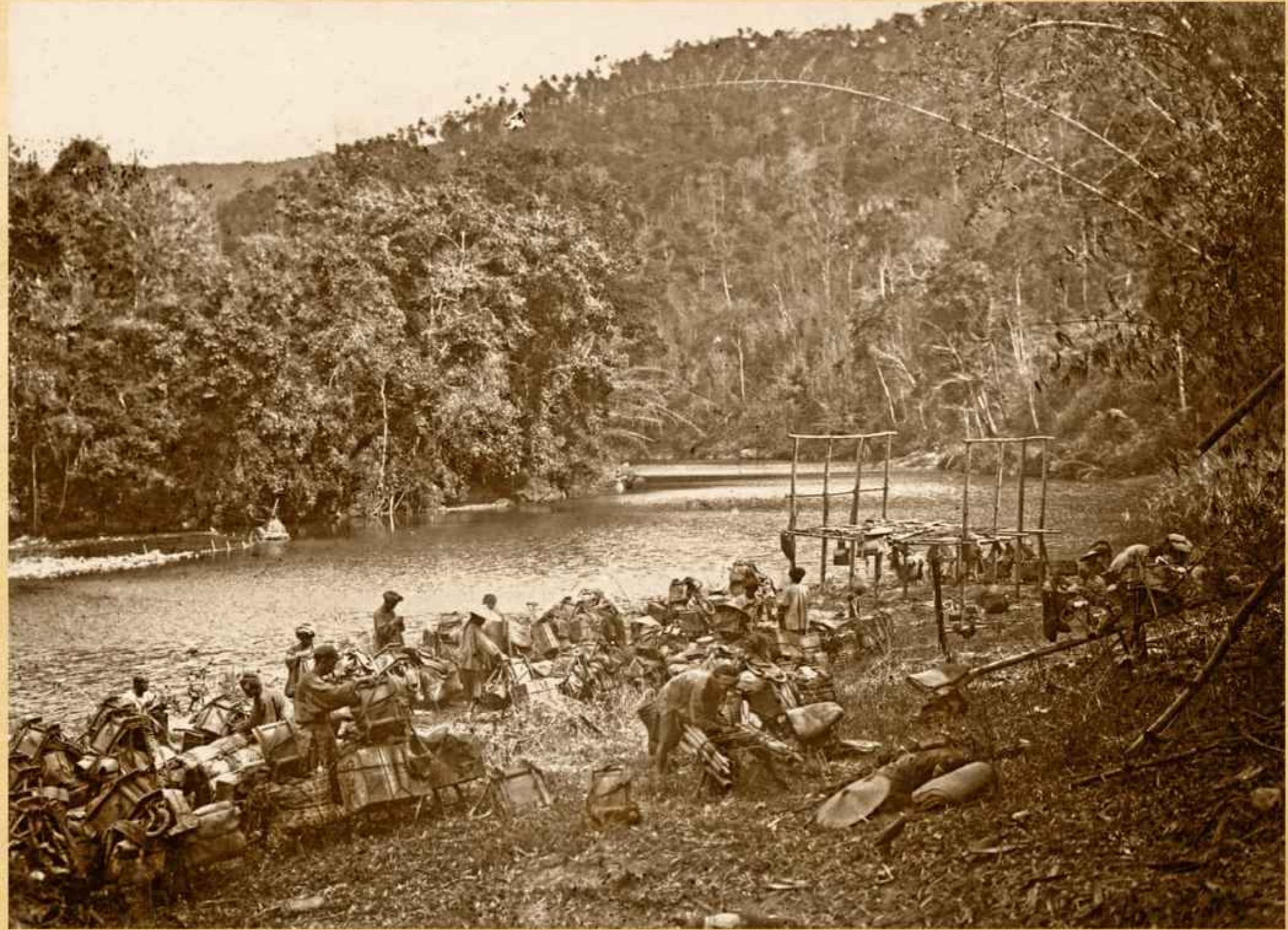

คณะสำรวจของ ดร.โรเบิร์ต เดินทางตามทางเกวียนโบราณโดยรถบรรทุก กำลังจะข้ามแม่น้ำมูล
เส้นทางสุรินทร์ - ร้อยเอ็ด ซึ่งจะต้องผ่านทุ่งกุลาร้องไห้ในอดีต มีนาคม ปี 2483

Reserch group crosses Mun river, at the ford along the old north and south cart road from Surin to
Roi Et, which crosses the Gula Ronghai plain, Central Korat region, northeast Thailand. March, 1940.

Credit : Dr.Robert Larimore Pendleton

คณะสำรวจของ ม.ปาวี ริมฝั่งแม่น้ำ(เจ้าพระยา หรือ จันทบุรี) สยาม ปี 2430 - 2438

Convoy of mules along the Ménam, Siam ,1887-1895

Convoi de mules au bord du Ménam. Siam

Credit : Auguste Jean-Marie Pavie ,Mission Pavie

เขาน้อย นครสวรรค์ ปี พ.ศ. 2449

ถนนหน้าว่าการมณฑลนครสวรรค์

ถนนสายนอก กำแพงเพชร ปี 2449

ถนนสายใน (ราชดำเนิน) กำแพงเพชร ปี 2449

ทางป่าไม้เพื่อทำถนนเส้นใหม่ อ.โคกสำโรง ลพบุรี พฤษภาคม ปี 2483
เครดิต : ดร.โรเบิร์ต ลาริมอร์ เพนเดิลตัน

กระท่อม ใต้ต้นสัก ระหว่างเส้นทาง ตาก - บ้านด่านลานหอย 16 มกราคม พ.ศ. 2479

ถนน ตาก- บ้านด่านลานหอย 15 มกราคม ปี 2479

ถนนระหว่างนครนายก - อรัญประเทศ 12 มีนาคม ปี 2491

สภาพถนนที่ นายายอาม - อ.ท่าใหม่ 24 พฤศจิกายน ปี 2479
เครดิต : ดร.โรเบิร์ต ลาริมอร์ เพนเดิลตัน

เส้นทางระหว่าง อ.เมือง - อ.มะขาม 22 มกราคม ปี 2480
เครดิต : ดร.โรเบิร์ต ลาริมอร์ เพนเดิลตัน

กองเกวียนบนถนน น้ำอ้อม-ศรีสะเกษ"

วันที่ 15,16 มีนาคม ปี พ.ศ. 2479

Carts pulled by cattle, Nam Om, and road to Sisaket. March 15,16,1936

Credit : Robert Larimore Pendleton

รถยนต์ของคณะสำรวจ ท่ามกลางป่าไม้ในอดีต อ.เดชอุดม 19 มีนาคม ปี 2481

ถนนหลวงสาย 24 (ประโคนชัย-ปราสาทในอดีต)

ขบวนรถไฟที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ประทับนั่งมาจากอุบลราชธานี
สถานีรถไฟบุรีรัมย์หลังแรก ปี 2472
เครดิต : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

เส้นทางลำสนธิไปโคราชในอดีต 9 กุมภาพันธ์ 2491
เครดิต : ดร.โรเบิร์ต ลาริมอร์ เพนเดิลตัน

ขบวนเกวียน ที่เมืองโคราช 8 กุมภาพันธ์ 2491
เครดิต : ดร.โรเบิร์ต ลาริมอร์ เพนเดิลตัน

คณะสำรวจกำลังเดินทางตามทางเกวียนโบราณโดยรถบรรทุก กำลังจะข้ามแม่น้ำมูล
เส้นทางสุรินทร์ - ร้อยเอ็ด ซึ่งต้องผ่านทุ่งกุลาร้องไห้ในอดีต มีนาคม ปี 2483

Reserch group crosses Mun river, at the ford along the old north and south cart road from Surin
to Roi Et, which crosses the Gula Ronghai plain. Central Korat region, northeast Thailand.
March, 1940.

Credit : Dr.Robert Larimore Pendleton

สภาพถนน ในทุ่งกุลาร้องไห้ อ.สุวรรณภูมิ มีนาคม ปี 2484

Road cut through an area of bare plains , Suwannaphum township, Roi Et province,
northeast Thailand. March, 1940.

Credit : Dr.Robert Larimore Pendleton

Note: Tung Gula Rong Hai is an extensive plain in the center of the Korat region. Of poor silty
soil ,most of the year it is dry. During the rains the land is flooded several feet deep; then it is
an important fishing area for the local population.

เส้นทางผ่านบริเวณที่ทำกินของชาวบ้าน ต.แวง อ.โพนทอง ร้อยเอ็ด มีนาคม ปี 2483

Road cutting through farm fields, Waeng township, Roi Et , March, 1940

Credit : Dr.Robert Larimore Pendleton

Note :

In the forests on the Korat fine sandy loams, there are occasional lower spots where rain water does collect. Here padies have been laid out and used when the rainy season is favorable. Then the heavy fence is needed to keep the carts to the road which is under water.

ถนนผ่านป่า ต.แวง เส้นทางนี้สามารถไปยังมุกดาหาร มีนาคม ปี 2483

Road in a forest , Waeng township, Roi Et , March 1940

The straight clearing through the forest, and its dusty cart tracks mark the road to Mukadahan perhaps fifty miles distant, on the Mekhong River

เครดิต : ดร.โรเบิร์ต ลาริมอร์ เพนเดิลตัน

ถนนเส้นทางอุดรธานี - กุมภาพันธ์ 5 กุมภาพันธ์ 2491

สะพานไม้ ที่ Ban Non Sila บ้านโนนศิลา อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของสารคาม
24 มีนาคม ปี 2479
เครดิต : ดร.โรเบิร์ต ลาริมอร์ เพนเติลตัน

รถโดยสาร เส้นทางอุดรธานี - หอนงคาย 6 กุมภาพันธ์ 2491

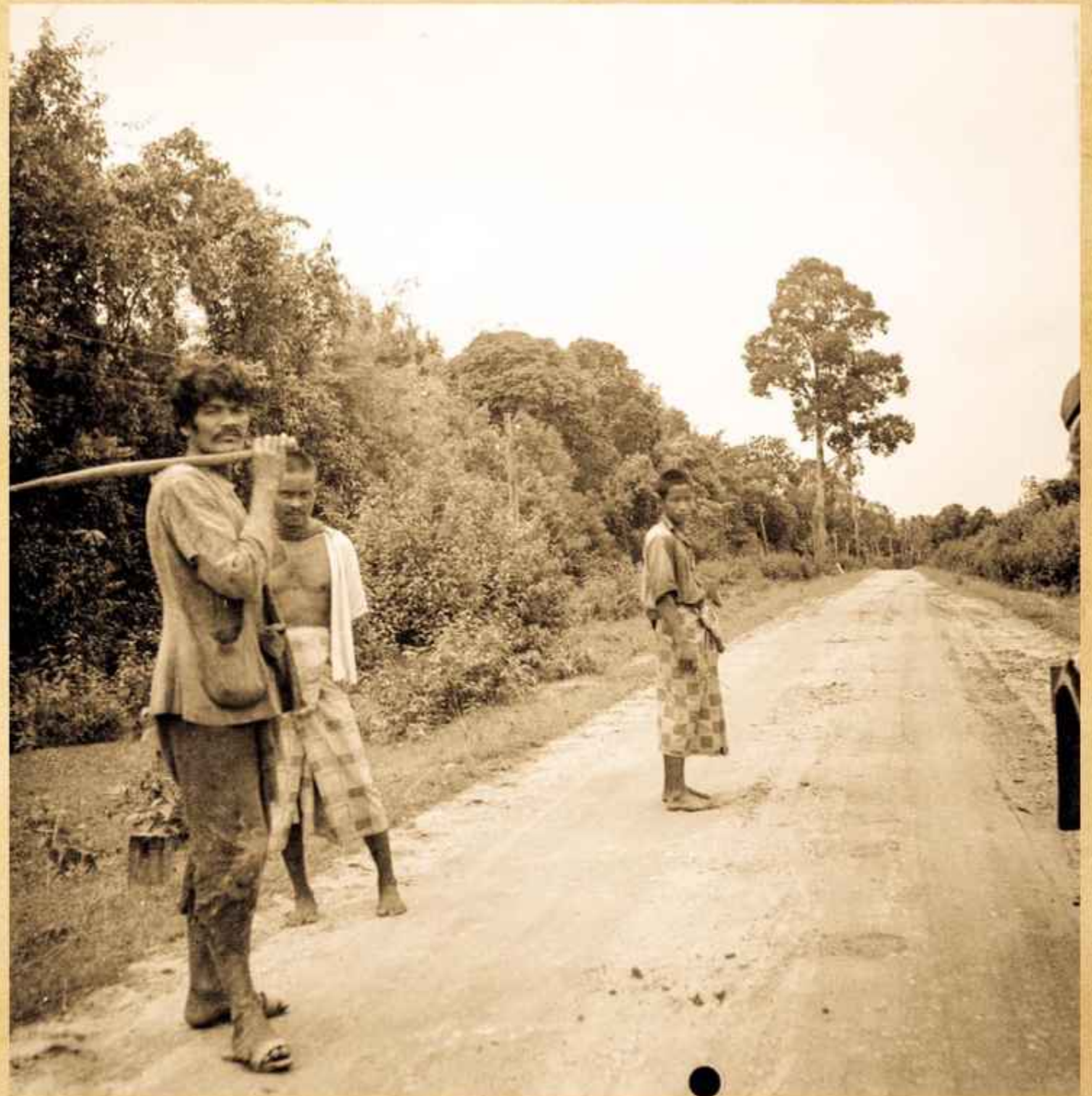
คาราวานล้อต่างบรรทุกของ ต.โคกงาม อ.ด่านซ้าย เลยกภาพถ่ายก่อนปี 2500

Pack train of mules , A pack train passes Kok Ngam, on the way east from
Dan Sai, Loei ,Not after 1957

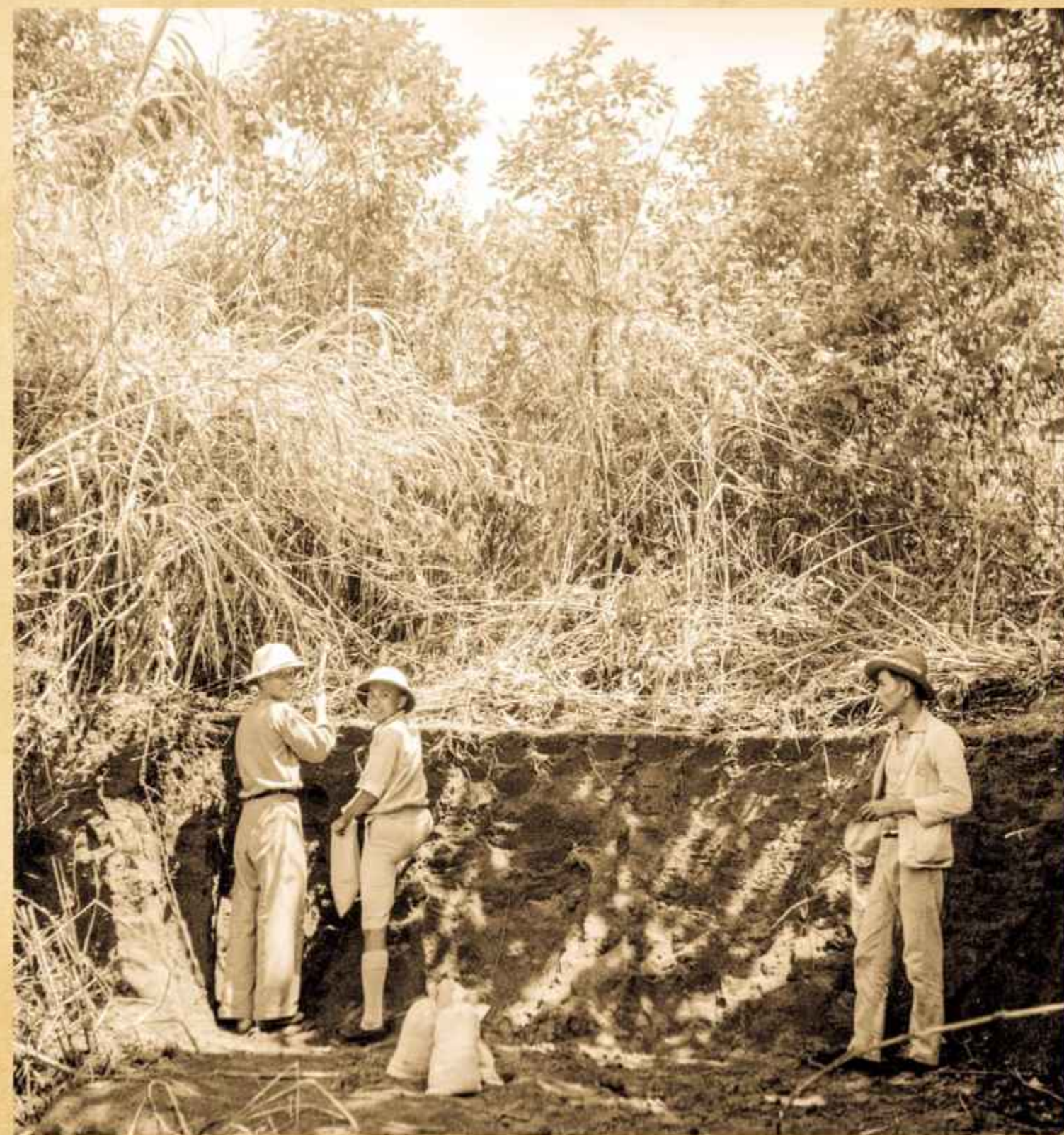
ถนนผ่านป่าแห่งหนึ่งระหว่างนครพนม - มุกดาหาร มีนาคม ปี 2481
Road cutting through forest ,between That Phanom and Mukdahan ,Nakhon
Phanom province ,Thailand , March ,1938

ชาวบ้าน ระหว่างเส้นทาง พังงา - ภูเก็ต อ.ตะกั่วทุ่ง 15 ตุลาคม 2479

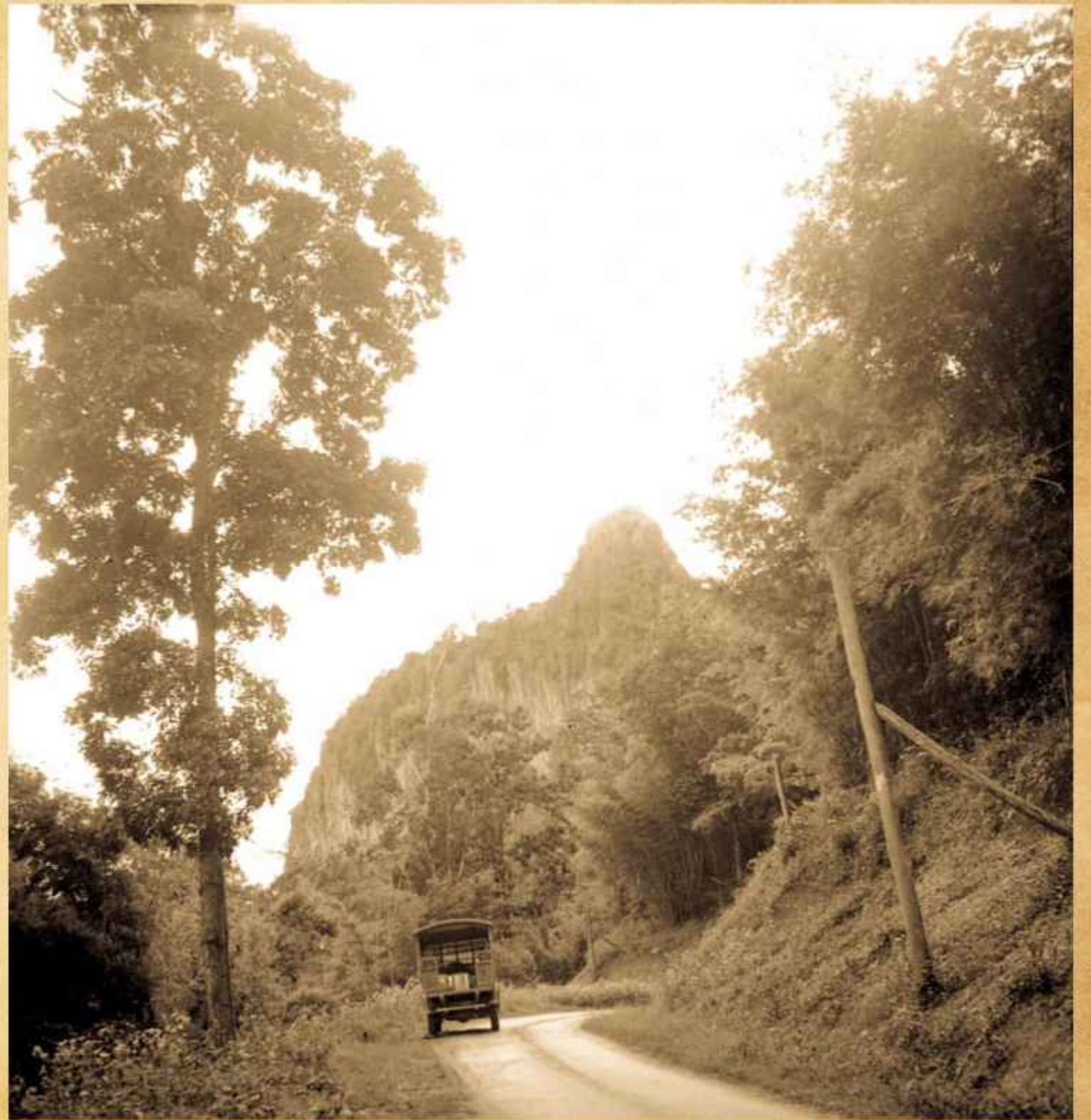
สะพานรถไฟ (ถูกระเบิดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2) ระหว่างเส้นทางพุนพิน-ชุมพร อ.หลังสวน
20 มกราคม ปี 2491

ทีมสำรวจกำลังเก็บตัวอย่างดินทรายแดง ริมถนนหลวง จ.ชุมพร กม.60-62
16 ตุลาคม 2479

ทีมสำรวจดิน กำลังเดินทางโดยรถบรรทุกผ่านเส้นทางลาดชันขึ้นเหนือไปแก่งหลวง สวรรคโลก
ปัจจุบันคือ อ.ศรีษะนาลัย จ.สุโขทัย 17 พฤศจิกายน ปี 2480
Men travel north on Hatsieo Road to Gang Luang , Amphoe Sisachanalai. Sukhothai ,
November 17, 1937

รถของคณะ ดร.โรเบิร์ต ลาริมอร์ เพดเดิลตัน บริเวณเส้นทางตรงศาลเจ้าพ่อประตุผา ลำปาง- งาว
วันที่ 21 ธันวาคม ปี 2478
Pendleton's truck along road with limestone bluff in background, Chao Pho Pratu Pha Shrine ,Road :
Ngao-Lampang
December 21, 1935
Credit : Dr. Robert Larimore Pendleton

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินทรงฉายพระรูปร่วมกับคณะผู้ติดตาม
แก่น้ำมันฝางพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ขณะทรงเป็นผู้บัญชาการ
กรมรถไฟหลวง สํารวจเชียงใหม่ ปี 2470

H.R.H. Prince Purachatra Krom Phra Kampaeng Bejra ,The oil rig at Fang Oil Field ,Fang, 1927.
Credit : พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน

หมายเหตุ.

- ประมาณก่อนปี พ.ศ.2464 ชาวบ้านท้องที่ อ.ฝาง พบน้ำมันลักษณะสีดำ ไหลซึมขึ้นมาบนผิวดิน บางคนว่าเป็นน้ำมัน
ศักดิ์สิทธิ์ นำมาทำร่างกายรักษาโรคต่างๆ ความทราบถึงเจ้าหลวงเชียงใหม่ จึงสั่งให้ขุดบ่อเพื่อกักน้ำมันไว้ เรียกว่า
“บ่อหลวง” หรือ “บ่อเจ้าหลวง”

พลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็น
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงเป็น ผู้บัญชาการรถไฟ ทรงทราบถึงการค้นพบน้ำมันที่ อ.ฝาง
จ.เชียงใหม่ จึงทรงติดต่อว่าจ้าง นักธรณีวิทยาชาวอเมริกันชื่อ *Mr. Wallace Lee* มาทำการสำรวจเมื่อปี
พ.ศ.2464 - 2465 รวม 2 ปี พร้อมกันนั้นได้ทรงสั่งเครื่องเจาะ และว่าจ้างชาวอิตาเลียน ทำการเจาะบริเวณบ่อหลวง
จำนวน 2 หลุม หลุมแรกลึก 216 เมตร การเจาะขัดข้อง พบเพียงร่องรอยแก๊สธรรมชาติ อีกหลุมหนึ่ง อยู่บริเวณ
ใกล้เคียง เจาะลึก 185 เมตร ท่อครุขาด จึงระงับการเจาะไป

กรมทางเข้ามาดำเนินงานในปี พ.ศ.2475 อธิบดีในขณะนั้นคือ ม.ส.กรี เดชาติวงศ์ มีวัตถุประสงค์หาปริมาณ
ทรายน้ำมันที่อยู่ใกล้ผิวดิน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกรมทาง ในการใช้แทนยางแอสฟัลต์ การสำรวจใช้เครื่องเจาะสว่าน
หมุนด้วยแรงคนเรียกว่า เครื่องเจาะบังกำ เจาะลึกประมาณ 10 - 20 เมตร ผลการสำรวจได้ปริมาณทรายน้ำมัน
ประมาณ 3.8 ล้านลูกบาศก์เมตร นอกจากนั้นกรมทางยังใช้เครื่องเจาะที่สามารถเจาะได้ 200 เมตร ทำการเจาะ
อีกหลายหลุม ปรากฏว่าพบน้ำมันในระดับความลึก ประมาณ 70 เมตร เรียกหลุมที่เจาะพบน้ำมันว่า “บ่อระเบิด”
กรมทางพยายามผลิตน้ำมันออกมาได้ 40,000 ลิตร พร้อมทั้งสร้างโรงกลั่นทดลองเพื่อกลั่นน้ำมันที่ได้มา
แต่เนื่องจากขาดอุปกรณ์ ขาดความชำนาญ รวมทั้งกิจการน้ำมันมิใช่หน้าที่ของกรมทาง งานทั้งหมดจึงต้องยุติลง

กรมเชื้อเพลิงทหารบกเริ่มงานสำรวจเมื่อปี พ.ศ.2480 ด้วยการว่าจ้าง นักธรณีวิทยาชาวสวิส 2 นาย คือ
Dr. Arnold Heim และ *Dr. Hans Hirchi* ทำการสำรวจ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย 3 นาย ด้วยการตรวจสอบ
สภาพธรณีวิทยาผิวดินและขุดบ่อต้น ๆ ด้วยแรงคนหลายบ่อ เพื่อหาทิศทางการซึม ของน้ำมันขึ้นมาบนผิวดิน
การสำรวจดำเนินไป ประมาณเดือนเศษ จึงได้เลิกกลับไป

กรมโลหกิจเข้าดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ.2492 - 2499 โดยใช้ชื่อหน่วยงานว่า “หน่วยสำรวจน้ำมันฝาง”
ขั้นแรกทำการสำรวจธรณีวิทยาผิวดินและทางอากาศ สำรวจธรณีฟิสิกส์ ปี พ.ศ.2499 สั่งซื้อเครื่องเจาะชนิด
Rotary เจาะได้ลึก 1,000 - 1,500 เมตร จากประเทศเยอรมันนี้ ทำการเจาะพบน้ำมันที่ระดับความลึก
ประมาณ 230 เมตร บริเวณบ่อต้นขาม ต่อมาเรียกว่า “แหล่งน้ำมันไชยปราการ” ต่อมา ซื้อเครื่องเจาะขนาดเล็ก
ชนิดติดตั้งบนรถยนต์จากสหรัฐอเมริกา ตลอดจน อุปกรณ์ทำหลุมสำเร็จรูป ดำเนินการเจาะทำหลุมสำเร็จรูประดับ
200 - 300 เมตร เป็นบางหลุม ทางด้านการกลั่น ได้สร้างโรงกลั่นทดลองขนาดเล็ก ทำการกลั่นเป็นคราว
ใช้น้ำมันดิบประมาณ 1,000 ลิตร ดำเนินการกลั่นในระหว่างปี พ.ศ.2497 - 2499